

BAŞHAKEM VE YÖNERGE

1. Başhakem bir yarışma görevlendirildiğinde ilk iş olarak yönergeyi okumalıdır:

Yönergeler teknik kurul tarafından yazılsa da onu uygulayacak olan başhakemlerdir. Dolayısıyla başhakemler yönergenin tümünü tam anlamı ile bilmeleri gereklidir.

Başhakem yönergede anlamadığı veya yeterince açık olmadığını düşündüğü konular varsa yarışma öncesinde bunlarla ilgili olarak teknik kuruldan gerekli açıklamaları isteyebilir. Başhakem yönergeyi her yönü ile ayrıntılı şekilde incelemeli, her bir maddesini sonuna kadar anlamalıdır. Bir anlamda yönergeyi içselleştirmelidir. Bu anlamda yönerge her ne kadar teknik kurul tarafından yazılmış olsa bile adeta başhakem tarafından kaleme alınmış bir metin olarak değerlendirilmelidir.

Başhakemin yarışma öncesi yapacağı bu inceleme bir anlamda yönergedeki eksikliklerin giderildiği ikinci bir kontrol mekanizmasıdır.

2. Başhakem kendisine görev verildiğinde yöneteceği yarışmanın bir simülasyonunu zihninde yönergeye uygun olarak yapmalıdır:

Başhakem yöneteceği yarışma ile ilgili bir yol haritası çizmelidir. Yapılacak işler sıralanmalı, hangi iş kim tarafından ne kadar süre içinde yapılacağı belirlemelidir. Muhtemel sorunların neler olabileceği bunlara karşı nasıl önlem alınacağı planlanmalıdır.

Başhakemlerin öncelikle yarışmayı başlatayım, yönergede yer alan bazı konulara sonra bakarım anlayışı sağlıklı bir yaklaşım değildir. Özellikle eşitlik bozma, masa birincilikleri, ödül, vb. konular yarışma başladıktan sonra ele alınması gereken konular olarak değerlendirilmemelidir. Bu konular her yönü ile yarışma öncesinde mutlaka netliğe kavuşturulmalıdır. Bu ve benzeri konulardaki sorunların çözümü yarışma başladıktan sonra zordur.

Yönergeler teknik kurul tarafından önceki tecrübeler ışığında ve öngörülen soyut bir yarışma tablosu düşünülerek yazılır. Oysa yarışmayı yönetecek başhakemin önünde somut bir tablo vardır. Yönerge yazıldıktan yarışma güne kadar geçen zaman, değişen koşullar bazen başhakemin önüne farklı bir tablo koyabilir.

Teknik toplantılarda yönergelerde değişiklik yapılması istenen bir durum değildir. Bu nedenle yönergeler yazılırken her türlü olasılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak teknik toplantı esnasında bazı değişiklikler yapıldığı da bir gerçektir. Bunun değişik nedenleri olabilir. İlk akla gelen zorunluluk nedeni ile yapılan değişikliklerdir. Örneğin yarışmaya katılan sporcu sayısı beklenenin çok altında olması nedeni ile yönergede 9 tur yazılmasına karşılık tur sayısı 7 olabilir. Diğer bir örnek İsviçre sistemi 9 tur olarak yapılması planlanan bir turnuva katılımcı sayısını 8 kişi olması nedeni ile döner turnuvaya dönüştürülebilir. Buna bağlı olarak eşitlik bozma yöntemleri değişebilir.

Diğer bir zorunluluk nedeni ise dış etkenlerden kaynaklananlardır. Ülkenin içinde bulunduğu şartlar, coğrafi koşullar, teknik neden vb. etkenler yönergede değişikliklere neden olabilir. Örneğin 15 Temmuz 2016 günü ülkemizde gelişen olaylar o gün başlaması gereken lig maçlarının bir gün sonra başlamasına neden olmuştur.

Diğer bir değişiklik nedeni ise sporculardan gelen değişiklik istekleridir. Unutmamak gerekli ki yarışmalar sporcular için yapılan organizasyonlardır. Sporculardan gelen talepler her zaman önemslenmelidir. Bu nedenle yarışmayı düzenleyenler bunu göz önünde bulundurmalıdır.

Sporculardan gelen değişikliklerin kabul edilebilmesi için öncelikle değişiklik önerisinin satrancın temel kurallarına aykırı olmaması ve organizasyon tarafından uygulanabilir olması gerekmektedir. Bu tür değişikliklerin yapılabilmesi için gerekli diğer şart ise değişiklik önerisinin oy birliği ile kabul edilmesidir. Çünkü bazı kişiler yarışmaya yönergede yazıldığı şekli ile katıldıklarını eğer bu değişikliğin olacağını bilselerdi katılmayacaklarını iddia edebilirler.

Teknik toplantıda o ana kadar tahmin edilemeyen bir sorunla karşılaşırsa başhakem acil olarak teknik kurulu arayıp, görüş sorabilir.

- Teknik toplantılar aynı zamanda yönergelere son şeklinin verildiği yerlerdir. Değişiklikler mutlaka tutanak altına alınmalı bir örneği yarışmaya ait panoya asılmalıdır.
- Teknik toplantı bittikten sonra yönerge üzerinde değişiklik yapmak veya yönergede yazılandan farklı bir uygulamada bulunmak mümkün değildir.
- Böyle bir değişiklik ihtiyacı doğarsa bu konuda tek yetkili makam başkanlık makamıdır.

Dr. Olgun Kulaç

Merkez Hakem Kurulu Başkanı